

ЧЕТВРТО ОДЕЉЕЊЕ

ОДЛУКА

Представка број 44530/18

Јасмина МОМЧИЛОВИЋ
против Србије

Европски суд за људска права (Четврто одељење), на заседању Одбора 5. марта 2024. године у саставу:

Anne Louise Bormann, *председник*,
Branko Lubarda,

Sebastian Rădulețu, *судије*,
и Branimir Pleše, *вршилац дужности заменика секретара Одељења*,
Имајући у виду:

представку (број 44530/18) против Републике Србије коју је 13. септембра 2018. године, према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: „Конвенција”), Суду поднела држављанка Србије, гђа Јасмина Момчиловић (у даљем тексту: „подносиатељка представке”), рођена 1965. године и која живи у Београду, а коју је заступао г. А. Оленик, адвокат из Београда;

одлуку да се о представи обавести Влада Републике Србије (у даљем тексту: „Влада”), коју је заступала њена заступница, гђа З. Јадријевић Младар;

Запажања страна у спору;

Након већања, одлучује како следи:

ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

- Представка се односи на наводни изостанак делотворне истраге о смрти мајке подносиатељке представке (Д.М.) која је наводно узрокована медицинским немаром.
- Дана 17. јануара 2013. године, Д.М. је била подвргнута операцији тумора који је раније дијагностикован. Операција је обављена у државној болници. Неколико дана након отпуштања из болнице, Д.М. је поново примљена у болницу услед погоршања њеног здравственог стања.
- У периоду од 30. јануара до 24. маја 2013. године Д.М. је лечена у неколико здравствених установа због њеног веома лошег општег здравственог стања, пре него што је пуштена на кућно лечење. Дана 24. августа 2013. године, Д.М. је преминула.

4. Подносиатеља представке је 16. октобра 2013. године поднела кривичну пријаву Првом основном јавном тужилаштву у Београду против др А. који је, у току или након операције, наводно изазвао сепсу која је, по мишљењу подносиатеље представке, на крају довела до смрти Д.М.
5. Подносиатеља представке је 16. јануара 2016. године уложила приговор Првом основном суду у Београду ради убрзања поступка пред јавним тужилаштвом. Приговор је одбијен јер још увек није покренут званични кривични поступак.
6. Уставни суд је дана 1. марта 2018. године одлучио против подносиатеље представке.
7. Прво основно јавно тужилаштво у Београду је 14. октобра 2020. године одбацило кривичну пријаву подносиатеље представке.
8. Више јавно тужилаштво у Београду је 18. новембра 2020. године укинуло ту одлуку и наложило да се изврши вештачење релевантне медицинске документације.
9. Према подацима садржаним у списима предмета, поступак пред Првим основним јавним тужилаштвом у Београду је и даље у току, док подносиатеља представке, такође, није поднела одштетни захтев у оквиру тог поступка нити је поднела тужбу за покретање засебног парничног поступка за накнаду штете.
10. Позивајући се на члан 2. Конвенције, подносиатеља представке се притуживала на изостанак делотворне службене истраге о смрти њене мајке која је наводно била узрокована медицинским немаром.

ОЦЕНА СУДА

11. Влада је тврдила на основу члана 35. став 1. Конвенције да представку треба одбацити услед неисцрпљивања домаћих правних лекова, јер подносиатеља представке није правилно изнела своје притужбе пред Уставним судом нити је, алтернативно, поднела тужбу за покретање засебног парничног поступка за накнаду штете. Штавише, према мишљењу Владе, чињенице овог предмета не откривају повреду члана 2. Конвенције. Подносиатеља представке се није сложила са горенаведеним мишљењем и поново је потврдила своју притужбу.
12. Суд сматра да нема потребе да испитује приговор Владе у вези са исцрпљивањем домаћих правних лекова, јер је притужба подносиатеље представке у сваком случају неприхватљива као очигледно неоснована (видети, на пример, *Милић против Србије* (одл.), број 62876/15, ст. 49. и 50, са даљим референцама, од 21. маја 2019. године).
13. С тим у вези, Суд констатује да у списима предмета нема ничега што би указивало на то да је смрт Д.М. изазвана намерно. Заиста, сама притужба подносиатеље представке се односи на наводни медицински немар у лечењу које је пружено њеној мајци. Штавише, не постоји ништа што би поткрепило навод да држава није испунила своју обавезу да успостави делотворан регулаторни оквир, док притужба подносиатеље представке такође не потпада под веома изузетне околности у којима одговорност државе може бити укључена у материјалном делу члана 2. (видети, у вези са пружаоцима здравствених услуга, *Lopes de Sousa Fernandes против Португала* [Вв], број 56080/13, ст. 190–92, од 19. децембра 2017. године). Сходно томе, испитивање околности које су довеле до смрти Д.М. и наводна одговорност укључених здравствених радника јесу питања која се морају решавати у контексту адекватности механизма који постоје за расветљавање тока тих догађаја, односно у контексту процедуралне обавезе државе према члану 2. Конвенције (видети *Милић*, цитиран горе, став 50. *in fine*).
14. С тим у вези, Суд понавља да ће, у случајевима који укључују медицински немар, процедурална обавеза наметнута горепоменутом одредбом, а која се тиче услова за успостављање ефективног правосудног система, бити задовољена уколико правни систем жртвама пружи правни лек пред грађанским судовима, било самостално или заједно са правним леком пред кривичним судовима, омогућавајући утврђивање одговорности дотичних лекара и добијање одговарајућег грађанскоправног обештећења. Дисциплинске мере се такође могу предвидети (видети *Calvelli u Ciglio против Италије* [Вв], број 32967/96, став 51, ЕСЉП 2002-1, и *Vo против Француске* [Вв], број 53924/00, став 90, ЕСЉП 2004-VIII). Стога, у таквим случајевима, Суд је, имајући у виду посебне карактеристике правног система Тужене државе, захтевао од подносиатеља представки да исцрпе правна средства на основу којих би њихове притужбе могле бити прописно размотрене. Ово је резултат обориве претпоставке да је било који од тих поступака, а нарочито грађанскоправно обештећење, начелно погодан за испуњење обавезе државе према члану 2. Конвенције да обезбеди ефективан правосудни систем (видети *Lopes de Sousa Fernandes*, цитиран горе, став 137.). Према томе, члан 2. не захтева нужно кривичноправни лек у вези са чињеницама предметног случаја (видети *Милић*, цитиран горе, став 54.).
15. Суд додатно констатује да домаћи судови примењују различите критеријуме за утврђивање одговорности у кривичним и грађанским поступцима (упоредити са *Silih против Словеније* [Вв], број 71463/01, став 203, од 9. априла 2009. године, и *Molga против Пољске* (одл.), број 78388/12, став 88, од 17. јануара 2017. године). Конкретно, кривична истрага је инхерентно ограничена на утврђивање индивидуалне кривичне одговорности

потенцијалних починилаца. Док кривични поступак – заједно са другим истрагама које спроводе друге државне институције – може бити од кључног значаја за разјашњавање околности спорног лечења и за отклањање сваке сумње о било каквом потенцијалном криминалном понашању, делотворност правног лека је ограничена када је смрт особе узрокована мноштвом фактора и када је неопходно испитати могућност солидарне одговорности. У таквим случајевима, грађанско-правни лек би био прикладнији када је у питању пружање адекватног обештећења (видети *Милић*, цитиран горе, став 57.).

16. Избор средстава за обезбеђивање позитивних обавеза према члану 2. Конвенције је, у принципу, питање које потпада под поље слободне процене државе уговорнице. Постоје различита средства за обезбеђивање права из Конвенције, па чак и ако држава није успела да примени одређену конкретну меру предвиђену домаћим правом, она и даље може да испуни своју позитивну обавезу на други начин (видети *Sarishvili-Bolkvadze против Грузије*, број 58240/08, став 90, од 19. јула 2018. године). Штавише, члан 2. не повлачи за собом право да се трећа лица правно гоне – или осуде – за кривично дело. Уместо тога, задатак Суда је, имајући у виду поступак у целини, да преиспита да ли су и у којој мери домаћи органи подвргли предмет пажљивом испитивању које се захтева према члану 2. Конвенције (видети *Armani Da Silva против Уједињеног Краљевства [Вв]*, број 5878/08, став 257, ЕСЉП 2016).

17. У светлу налаза који се односе на ток кривичне истраге у предметном случају, Суд не може закључити да би грађански поступак имао исти циљ као и кривично-правни лек. Напротив, имајући у виду шири спектар прихватљивих захтева, потенцијалне оптужене и разлику у погледу материјалноправних услова одговорности, грађанско-правни лек би омогућио домаћим органима да предмет подвргну најпажљивијем испитивању и дозволио би држави да ствари исправи кроз сопствени правни систем. Домаћи правни систем је стога подносиољки представке пружио могућност покретања парничног поступка у оквиру којег би, на адекватан начин, њени аргументи могли бити размотрени и одговарајући одговор пружен. Подносиољка представке, међутим, није искористила ово средство правне заштите (видети *Милић*, цитиран горе, ст. 59. и 60, и *Поповић против Србије* (одл.), број 38572/17, став 10, од 22. фебруара 2022. године).

18. С обзиром на горенаведено, Суд не може а да не одбаци притужбу подносиољке представке према члану 2. Конвенције као очигледно неосновану у складу са чланом 35. ст. 3(а) и 4 исте.

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА, СУД, ЈЕДНОГЛАСНО,

Проглашава представку неприхватљивом.

Састављено на енглеском језику и прослеђено у писаном облику 28. марта 2024. године.

Branimir Pleše

Anne Louise Bormann

в.д. секретара одељења

председник